

شاخصه‌های کالبد و فرهنگ خانه در منابع اسلامی

ابوالحسن فیاض انوش*

عباسعلی سنائی راد**

چکیده

آرمان سرای مسلمان یعنی آن چنان سرایی که باید مطلوب و مقصود یک مسلمان باشد. سرای یا محل سکونت انسان تحت شرایط مختلف محیطی، اقلیمی و فرهنگی شکل خاصی می‌پذیرد و تحت ضوابط ارزشی و توصیه‌های اخلاقی ویژه‌ای قرار می‌گیرد. هر دین و آیینی با تأثیرپذیری از - و تأثیرگذاری در - محیط پیرامونی خود به فراخور اهداف و آرمان‌های تربیتی‌اش، به شکل دهی نوع خاصی از سرا و مأوا برای پیروان خودش اقدام می‌کند. همه مکاتب و مذاهب با توجه به اهمیت و اصالت نهاد خانواده در کمال بخشیدن به انسان و تحقق بخشیدن به استعداد های او، نمی‌توانند از تأثیرگذاری این نهاد دیرپای تاریخ بشر غفلت نمایند و از این روست که می‌بینیم نه تنها ادیان الهی بلکه حتی مکاتب بشری نیز در این زمینه تلاش دارند تا موازین، معیارها و استانداردهای مورد نظر خود را برای شکل دادن به کالبد فیزیکی خانه و زندگی خانوادگی - و در یک کلام آرمان سرا - به مخاطبان خود عرضه نموده و نهایتاً آن موازین را محقق سازند. دیانت اسلام نیز از این حکم فراگیر تاریخی مستثنا نبوده و بلکه به واسطه ادعای خاتمیت تلاش کرده است تا ضوابط و معیارهایی کارگشا و ماندگار برای شکل بخشیدن به خانه و سرایی در طراز یک انسان مسلمان عرضه نماید.

آن چه در پی خواهد آمد تلاشی است برای به دست دادن آن چنان تصویری از خانه اسلامی که بر اساس متون اسلامی (کتاب خدا و سنت رسول خدا و ائمه طاهرین) حاصل آمده است. با اذعان به این نکته مهم که این تلاش ادعای استقصای کامل را

* استادیار گروه تاریخ دانشگاه اصفهان

** محقق حوزه علمی اصفهان

ندارد و با توجه به این نکته که هر خانه‌ای از دو شاخصه هیأت ظاهری و فرهنگ داخلی برخوردار است به ترسیم سیمای خانه و فرهنگ خانه در اسلام اقدام می‌شود.

کلید واژگان: آرمان سرا ، خانه، بیت، منزل، دار، مسکن، مسلمان